

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrtletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravnistvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 6. Dopisi se pošiljajo uredništvu. Neprankirana pisma se ne sprejemajo, rokopiši se ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrsta 15 v, osmrtnica, poslana in zahvale vrsta 80 v. Pri večkratnem oglaševanju po- pust. — Za odgovor je priložiti znamko. — Telefon številka 118.

Po zborovanju.

Zborovanja strokovnih organizacij v »Nar. domu« so zaključena. Zborovalci so se včeraj razšli na vse strani slovenske domovine. Vsak, ki le ta kongres zasledoval, je moral priti do prepričanja, da moremo pričakovati od njega obilo uspeha. In to je mnogo. Ne moremo namreč ta- jiti, da je z apatijo in malomarnostjo prišla v naša srca tudi nekaka obupa- nost, ki nas je polnila ob enem z zadovoljnostjo, če: saj je vse za- stonj. Vse je zgubljeno! Tako smo držali roke križem in smo čakali, da nas zaduši. Socializem in klerikalizem sta se nam zdela dve neizogibni in nepremagljivi sili.

Naš položaj v zadnji dobi je bil enak človeku, ki ga ovija kača: niti brani- ti se ne upa.

Tako smo propadali. Mislili smo, da se sploh nimamo za koga več boriti.

Med tem pa so rastle naše mase ki so čakale na poveljnika, ki jih po- pelje v boj.

Nastalo je nekako nezaupanje. Spomnimo se le dogodkov lanskega leta, ko je samo nastop nar. sociali- stov napravil toliko krika. Delavstvo je čakalo na to, da stopi z delom in bojem na plan — toda ne le za šta- fažo.

Narodni voditelji pa so mislili, da mora priti narodno delavstvo k njim.

Tako so bili generali brez voj- ske — in vojska brez generalov.

Generali so mislili, da pride čas zanje — toda armada ni hotela sli- šati samo povelj.

V tem smislu so se razvijale na- še zadnje razmere.

Ogovori se pogosto o »širokih masah«, toda široke mase gredo svojo pot. Naloga narodnih strokov- nih organizacij je, da jih zorganizirajo.

Zborovanje zadnjih dni je po- kazalo prve začetke in naš sedanji položaj. To nam daje najlepše upe za bodočnost.

V nadaljnjem razvoju našega or- ganizacijskega dela — bodo dnovi 15 do 17 avg. 1913. zgodovinsko va- žni.

Zborovalci odhajajo na novo delo — z novimi upi. Želimo jim uspeha v trdnem prepričanju, da bo v njih delu zmaga slovenstva.

Državno

avto-omrežje.

Na vseh krajih naše domovine vstajajo nove prometne zveze. Pred nekaj leti še popolnoma neznana poš- šast, prodira v oddaljene kraje ter

spominja ljudi na življenje, ki vrvi tam zunaj.

Konstatiram takoj, da pozab- ljajo nekatere avtomobilske zveze svoj prvi cilj: ustrezati lokalnim potrebam. Pripravlja se n. pr. avto- zveza, ki projektira 11 km (1) dolgo razdaljo med dvema postajama. Vsakih štiri do pet kilometrov bi moralo biti postajališče. Opozarjam s tem vlado, da se pri podelitvi do- činskih koncesij ozira tudi na potrebe ljudstva. Drugače je lahko prebiva- lstvo izročeno podjetniku na milost in nemilost, ravno zato ker ima — koncesijo. To tako mimogrede.

Kakor takrat, ko so se pojavile prve železnice, tako gleda ljudstvo tudi sedaj tega vsiljivca z nekakim nezadovoljstvom. Boji se za zaslu- žek, boji se za ceste, boji se nezgod. Pa kakor takrat, tako se bo moralo nezaupanje kmalu izpremeniti v za- upanje. Kar se nezgod tiče, so pri opreznih, previdnih vozniki naravnost izključene. Železnica je vse kaj dru- gega. Tam je odvisno redno funkci- oniranje obrata od številnih po- sameznosti. Usoda samo enega vlaka je v rokah številnih uslužben- cev, izmed katerih zadostuje, da se le en sam zagleda, zaspi, omedli, pozabi, in nesreča je tu. Vse dru- gače je pri avtomobilu. Edina ne- varnost nastane tukaj šele pri hitri vožnji. Računam seveda z dobrim materialom in z zanesljivim šofer- jem. (Pripominim, da je javna oblast dolžna večkrat pregledati vsa av- tomobilna vozila glede na solidnost, zamenjano vozilo, slab material itd. ne predstavlja večne nevarnosti samo za voznika in za potnike, am- pak tudi za občinstvo.)

Pridem k vprašanju zaradi cest. Pridejo v poštev predvsem državne in deželne ceste. Po novem kranj- skem cestnem zakonu se vrste tudi okrajne med deželne. Pričakovati je torej, da bodo te ceste vedno v dobrem stanju. — V drugih krono- vinah so ceste razmeroma tudi prav dobre, take seveda niso kot so na Francoskem, kjer so ravno krasne ceste pripomogle k tako orjaško raz- vitju francoski avtomobilski indu- striji. — In če bodo morebiti stroški za vzdržavo cest nekoliko poskočili zaradi avtomobilov, jih bo pač mo- rala plačati država, oziroma dežela. Posamezne občine ne bodo imele zaradi tega nobenega novega stro- ška. — Zaslužek, če si zaslužijo v oddaljenih krajih ljudje precej s prevažanjem, v obče imajo pa to v rokah premožnejši posestniki, tr- govci, gostilničarji, ki tudi ne bodo prišli na kant zaradi izgube tega za- služka. S prevažanjem se pečajo tudi kmetje, toda slab gospodar je, ki ne na kmetiji samo po eden, dva, tri dni na teden. Kar pridobi na eni strani, mu uide na drugi.

Vidimo tako, da ne predstavlja avtomobil nobene resne škode, ne nevarnosti, tem lažje zato ocenimo prednosti in dobiček. Primerno ure- jena avto-zveza, to lahko trdim, po- polnoma nadomešča lokalno želez- nico. Za sedaj pride seveda v po- štev le osebni promet. Lokalne že- leznice so priznane vse pasivne. Že- leznica in naj bo še tako neznatna, zahteva silne vsote investiranega denarja za zgradbe i. dr., ki leže, lahko rečem, 20 do 22 ur na dan po- polnoma mrtve. Jasno je, da je v ta- kih razmerah aktivnost nemogoča. Država, oziroma dežela doplačujejo primanjkljaj iz dobička pri večjih železniških podjetjih. Država se žrt- vuje, ker čuti svojo dolžnost do pre- bivalstva v oddaljenih krajih. Se- veda ne smemo njene nesebičnosti precenjevati, ker si z vsako želez- nico pripravi novo žilico za slučaj mobilizacije. Dobro ve, da je v mo- dernih vojni prvi pogoj za zmago hitro prevažanje in točno oskrbova- nje vojaštva z vojnimi potrebšči- nami.

Lepo število let bo še minilo, preden bo preprežena država z že- leznici, kot si želi prebivalstvo. Ne smemo se zato čuditi, če rastejo in se še sedaj rentirajo avto-proge. Želeti bi le bilo, da se jih uvede čim- dalje več. Na vsaki državni, oziroma deželni cesti, ki ni blizu železnice, bi moral teči vsaj enkrat na dan v obeh smerah avtobus, vsakih štiri do pet kilometrov bi moralo biti po- stajališče (ne rečem postaja). Pa ne samo to, uvedli bi se lahko tudi to- vorni avtomobili za brzovozno in to- vorno blago do gotove teže in veli- kosti. Lesa n. pr. ne bi mogli izva- žati z njimi, to je res, lahko bi pa iz- važali poljske pridelke, izdelke do- mače industrije, izdelke tovarn. Vzklila bi lahko mala podjetja v od- centumov oddaljenih krajih, na me- stih, kjer so doma surovine, les i. dr. Ljudje bi dobili službo in kruha doma, ne bi bili prisiljeni siliti tako v mesta in v Ameriko.

Pridem do važnega vprašanja. Kdo naj prevzame tako podjetje? Mislim, da je k temu najbolj upra- vičena, najbolj dolžna in najbolj spo- sobna le država. Potrebni ji je zato za njene razmere le neznaten kapital (ena sama normalna žele- zniška zahteva večjo glavnicu, kot bi jo bilo treba, da se pol Avstrije opremi z avto-omrežjem. Zasiguran bi bil reden, zanesljiv obrat, mogoči bi bili nizki tarifi, ki so temelj in- tenzivnega izrabljanja, zveza s po- što in železnico ne bi napravljala no- benih težkoč in eventualni primanj- kljaj.

* Op. uredništva: Mislimo, da je boljše za nas — tudi z narodno- gospodarskega stališča — da pre- vzemo to domači podjetniki.

ljaj, ki bi bil gotovo na nekaterih progah neizogiben (pa kaj je to v primeru z milijonskimi primanjkljaji samo ene železnice) bi pokrila lahko vsled obsežnega omrežja iz lastnih sredstev ali v najhujšem slučaju na račun davkoplačevalcev, ki bi se pa gotovo ne kršili prispevati za na- pravo, ki bi koristila celokupnosti.

In država? O, tudi ona ne bi odšla praznih rok. Tudi ona bi bila prav zadovoljna. Le pomislite. Če bi bil uveden po celi državi takšen promet, na tisoče kamionov bi bilo na razpolago armadi, ki bi zalagali v vojni številno vojaštvo z lahkoto v najoddaljenih krajih. Trenu bi bila naravnost igrača izvršiti svojo nalogo precizno. Kako bi ji zavide- sosodnje države ta ogromni park! — Vse moderne armade imajo že v službi nešteto kamionov, ki se iz- borno obnašajo na manevrih. Italija in Francija jih uporabljata z najbolj- šim uspehom v Afriki. Turčija si pu- lase, da si jih ni omislila pred letom. Tudi Avstrija ima že nekaj vojaških tovornih avtomobilov, pa, ali naj to malo številce zadošča za milijonsko armado? Nihče mi ne sme očitati, da mi je še premalo izdatkov za vo- jaštvo! Ne! preveč jih je, neznosni so; z realiziranjem mojih zgornj- jih izjavaj bi se samo zmanjšali: odpadla bi potreba nakupovati za armado nove avtomobile, ki stoje navadno brez dela po remizah ali pa prevažajo kakor za kratek čas po par skupnikov ali po dva zaboja municije; razen o manevrih sploh ne pridejo do prave uporabe.

Opozarjam zato predvsem vo- jaške kroge na to misel, če se oni prepričajo o važnosti državnega avto-omrežja, potem je stvar že urednena. Zadeva bi postala po- membna za celo državo, zato sem prepričan, da je vodilni krog ne bodo prezrli. Izvesti bi se dala raz- meroma v kratkem času (dveh do treh let) in z državo z majhnimi sredstvi. Ideja je tukaj, treba je samo odločnosti in podjetnosti.

Pohod slov. narod- nega delavstva v Ljubljano.

Pred kolodvorom.

Pred nekaj leti je doživela Ljub- ljana velik škandal. Prišli so nas ob- skat Tržičani — ulice so bile prazne in navdušeni narodni bojovníki od sinje Adrije so samotni tavalj s svojo trobojnicjo po ljubljanskih ulicah. Ljubljana je v teh letih »napredova- la«. Včeraj okoli 9. ure so napolni- li Ljubljanci prostor pred kolo- dvorom. Bili smo skoraj presenečeni.

Na obeh straneh do Dunajske ceste je bilo polno ljudi.

Pozdrav.

Tržaški posebni vlak je pripeljal nad 900 udeležnikov. Že od daleč so nam mahali z zastavami v pozdrav. Na peronu je bila prava gneča. Tr- žičane je pozdravil drž. poslanec dr. Ravnhar, za pozdrav se je zahvalil dr. Sosič. Godba N. D. O. je zaigrala »Hej Slovani«, na kar so izletniki od- šli s perona.

Pohod po mestu.

Ko so Tržičani polni navduše- nja stopili iz kolodvora, smo prič- kovali, da jih sprejme vihar navdu- šenja. Toda Ljubljana je pokazala svojo zaspanost. Pač je marsikomu veselje žarelo z oči, ko je videl naše bojovníke, katerim tudi Ljubljana čes- tita k zmagam pri tržaških volitvah — a drugače je razven par »živio« ostalo vse mirno. Policijski aparat je skrbel za red.

Živela Ljubljana.

Z godbo na čelu so odšli tržaški izletniki po ulicah. Zopet in zopet se je oglašil iz njih vrst klic: »Živela Ljubljana!« — Ljubljana pa je molča- la. Na celi Dunajski cesti ni bilo niti ene zastave. (hranijo jih za katoliški shod, op. stavca.) Ljudje so sprem- ljali drage tržaške brate — zdelo se je, kakor da jih je ta poset — prese- netil. Med množico je hodil policijski poročnik s psom.

Pred Prešernom.

Pred Prešernovim spomenikom se je množica ustavila — godba je zaigrala »Hej Slovani«. Počasi se je navdušene polastilo množice — marsikomu je bilo čudno pri srcu. Kje je tista Ljubljana, ki je leta 1908 polnila ljubljanske ulice.

Pred Vodnikom.

V Stritarjevi ulici smo zagledali prvo zastavo. Sprevod je odšel na- prej mimo mestne hiše proti Vodni- ku. Zopet »Hej Slovani«. Množica je med tem tako narasla, da je napolnila cel Vodnikov trg in prostor pred Mestnim domom. Zdelo se je, da se bo dvignil govornik iz teh množic in bo povedal eno veliko resnico o naši »beli« Ljubljani — žal, da se ni nihče dvignil. Množice so čakale besede in dale bi duška svojim ču- stvom. Škoda, da se to ni zgodilo — in množica se je razšla. Več o tem jutri.

Manifestacijski shod v »Mestnem Domu«

Je otvoril ob pol 11. uri dopoldne dr. Ravnhar, ki pozdravil zborovalce posebno čuvarje Trsta in severnih mej, potem je v kratkem, ali jednat- tem govoru iznesel program dela strokovnih organizacij, rekel, da ci- lji niso noben fantom in nobena teo-

LISTEK

PAVEL BERTNE:

Otrok ljubezni.

»Zdaj je vrsta na vas... Kako vam je ime?»

Ah, vendar je smel enkrat go- voriti!

Izbruhnil je vročično: »Florestan Roajané, gospod pol- kovnik, prištevajte... odličnjak s Konservatorija... bivši član Komič- ne orere... zadnjih osem let pa re- žise, v koncertni kavarni na Štra- barškem bulvarju. Ali sem podoben volunu — jaz? Ti podleži, ki so navajili v moje stanovanje, mi očita- jo, da sem se preoblačil v duhovnika. Ali ni obvezno v mojem umetniškem poklicu, da moram biti pbrt?... Vo- luna da sva?... Ali je ta uboga žen- ska zmogla takšnega početja? Saj vidite, gospod polkovnik, da se ko- maj drži pokoncu... reva je vendar hčlna... otroka ima v naročju... oni pa so ga hoteli biti — nemara celo zadaviti — ko so jo tirali v stra- šno smrt... ubogo, nedolžno, bedno žrtev...«

Razjokal se je, ne nad seboj, marveč nad to materjo, ki ga je gle- dala, sva prepadena, z brezizraznimi očmi, ne zavedaje se niti, kaj se godi okrog nje...

Polkovnik pa je zrl z globokim sočutjem na tega čudnega človeka s

sumljivo plavimi lasmi, golim obra- zom in nenavadnim vedenjem.

In dejal je z dokaj prijaznejšim glasom:

»Ali je vaša hči?»

»Ah, gospod polkovnik, hči mo- jega srca.«

»Kje stanujete?»

»V ulici Rekele... že osem let stanujem tam... Tam vam tudi la- ko povedo... Saj me poznajo vsi in cenijo me... In tudi v mojem koncertišču, pri »Sto norostih«, vam lahko povedo...«

»Saj res,« je začel polkovnik neki glas — glas enega izmed mobi- listov, prisostvujočih temu neprča- kovanemu prizoru — »spoznam ga zdaj.«

»Poznate tega moža.«

»Da, gospod polkovnik; že ne- kaj časa sem si ubijal v glavo, kje sem videl ta obraz. To je starec, ki poje včasih med prvim delom pred- stave.«

»Kadar manjka kak umetnik,« je popravil Florestan... »Iz uslužnosti da, gospod polkovnik... to je samo majhna, brezplačna usluga, ki jo sto- rim tu pa tam svojemu ravnatelju.«

»Oficir je komaj premagal na- smehek: Komedijant je bil nadvladal junaškega očeta, potezajočega se za življenje svojih varovancev; sre- di te strašne nevarnosti je skrbelo starega otroka, da ne bi kdo mislil, da je samo žansonetni nevec, ki dela to po poklicu!...«

Ah, ne, ta človek ni mogel biti volun!

Polkovnik je bil zdaj prepričan o njegovi nedolžnosti.

»Ali vidite,« je kriknul strogo med ljudmi, ki jim je bilo zdaj takisto jasno, da bi bili kmalu pehnili v ka- nal najnedolžnejše bitle na svetu. »ali vidite, kakšen zločin ste hoteli storiti. Po vsej pravici bi vas moral poslati pred vojaško sodišče, in bogme, ako ta mož zahteva...«

»Ne!« je vzklil Florestan, »ničesar ne zahtevam, gospod polkovnik!«

»Glejte torej, da se mi izgubite, lopovi. Poizkusite popraviiti zlo, ki ste ga hoteli storiti s tem, da izpa- metujete one, ki jih slišim kričati še vedno... Izpustite jih skozi mala vrata. Ne, vas ne,« je dejal Floresta- nu. »Vi in vaša hči ostaneta tu.«

In dodal je, videč, kako se je v modrih očeh starega režiserja vno- vič zasvetila groza:

»Ostanita, zaradi lastne varno- sti. Zvečer, kadar se ljudstvo raz- gubi in bodo mislili ti divjaki na dru- ge reči, se vrneta domov. Dotlej pa peljite ubogo žensko v stražnico in ogrejte jo. Saj je vsa blede od mra- za.«

In polglasno je dejal seržanu:

»Prinesite jima kapljo vina... na srečo vsaj tega ne primanjkuje.«

»Slušam, gospod polkovnik.«

Toda Florestan je stal še vedno na mestu, s sklenjenimi rokami.

»Idite, idite, prijatelji.«

»Ah, ne prej, preden vas ne za- hvalim, gospod polkovnik. Marta, vendar se je našel pravičen mož, ki nama ga je poslal čudezna pomoč božja naproti! Marta, dolgujeva mu svoje življenje in življenje tvoje dragice. Nikoli... kaj ne, da... ni- koli ne pozabiva tega... In če je res kar pravilo... da prinaša hvalež- nost nesrečnih srečo... ah, potem, gospod polkovnik, vam želim srečo brez konca in brez meja!«

»Bodi,« je dejal z ganjenim gla- som polkovnik, v katerem so mo- rale te besede vzdramiti spomin o daljni sreči, ljubezni in nadi, »bodi; rad sprejemam vašo prerokbo.«

Težko mu je bilo poslušati vro- če izlive tega moža in gledati nemo hvaležnost uboge ženske, ki je zdaj zahtevala — zdaj pogledala nanj kakor na Odršenika, poslanega iz samih besed, stiskaje na svoje slušane prsi otroka, iztrganega gotovi smrti...

»Odvedite ju v stražnico,« je ponovil seržanu. »Naj ostaneta tam- kaj, dokler se ne zmrači.«

In že je bil odšel.

»No, stari,« je dejal seržan, »pojdim, da se ogrejte vi in vaša mamica.«

»Ah, pred vsem mi povejte ime tega oficirja, prosim vas!«

»Polkovnika? Hej, to je fant od fare! Grof Olivje d'Ormoá — dru- gega ne vem o njem, kar se tiče rodbine. Amapak mož je to — mož, ki ne prepusti svojega deleža druge- mu, kadar je treba udariti. Da ste ga videli pri Šampinjnu. Oh, če bi bili vsi drugi njemu enaki! No, v stražnici že izveste njegovo historijo; navadna ni, to vam povem. On je fi- sti, ki se je splazil skozi nemške vr- ste, da je prinesel Trošiju inštrukcije Orela de Paladina... Njegova kriv- da ni, če se je skupno gibanje pone- srečilo... No in — čeprav je od ko- njenice — dali so ga temu bataljonu za poveljnika.«

Toda Florestan ga že ni več po- slušal; ponavljal je Marti:

»Grof Olivje d'Ormoá... niko- li, nikoli ne pozabiva tega.«

»Nikoli,« je ponovila ona.

Zvečer sta se vrnila v ulico Rekele — ah, bolj mrtva, kakor živa.

Strašna razburjenost tega dne si je dala duška v solzah. Krčevite ihtenje tu je vrglo drugega drugemu v naročje... in vendar se je pora- jala sredi te potrnosti že blede, po- ljubna slutnja nade.

»Ne plakajte več,« je jecel Flo- restan, »ne plakajte več, Marta. Ču- tim, slutim — kmalu bo konec tega gorja.«

(Dalej.)

rija, temveč skozinskozi praktični. Iz posameznih slovenskih krajev ne smejo več prihajati klici »Morituri nos salutanti«, temveč razlegati se morajo klici: Hočemo živeti! Pozdravlja zastop. obč. sveta ljubljanskega (dr. Trillerja) in zastopnika izvrševalnega odbora nar.-napr. stranke (dr. Novaka), končno pa predstavi še vladnega zastopnika, na kar so zborovalci začeli živahno ploskati — dr. Ravniharju, seveda, oz. njegovemu lepemu govoru, vladni zastopnik je pa mislil, da so ovacije bile namenjene njemu in se je na vse strani priklanjal. Mala pomota! Na to je povzel besedo dr. Mandič, ki je takoj uvodoma rekel, da smo se nekdaj borili »pro deo et patria« (za boga in domovino), sedaj se je pa treba boriti »pro populo et patria« (za ljudstvo in domovino), potem je pa razvil zgodovino slovenskega naroda, značil najvažnejše etape v njegovem razvoju, potem je pa prav temeljito pojasnjeval potrebo **narodnega in socialnega** gibanja na Slovenskem, ki stremi za tem, da se naše ljudstvo, torej narod, dvigne na višjo gospodarsko stopnjo in za tem, da ima na slovenskih tleh pravico do dela samo slovenski delavec. Gibanje ni strankarsko, temveč samo narodno, ali ono je vendar »Memento« vsem slovenskim političnim strankam, ki bodo morale skrbeti za našega malega človeka, ker ako jim je delavec dober pri volitvah, morajo tudi skrbeti da se mu bo bolje godilo. Hočemo živeti kot Slovenci, nočemo stradati kot ljudje. Žal, da nam prostor lista ne dovoljuje, da bi bolj izčrpno priobčili ta govor, ki ga je občinstvo pretrgalo z burnim odobravanjem, ki na koncu govora kar ni hotelo prenehati.

Dr. Ravnihar se zahvali glavnostnemu govorniku in pravi, da je to navdušeno odobravanje najboljša zahvala.

Gospodična **Manca Komanova** je z lepim nagovorom v verzih pripelatal ljubljanskega ženstva na zastavi N. D. O. in »Zveze jugoslov. železničarjev«.

Dr. Triller je v odsotnosti ljubljanskega župana kot podžupan pozdravil v imenu obč. sveta zborovalce, rekel, da se bo ljublj. obč. svet vedno rad oziral na predloge, ki bodo stremili za zboljšanjem socialnega stanja mestnih službenecv in je opozoril na uradniško pragmatiko, ki jo je izdelal obč. svet in ki je najmodernejša od služb. pragmatik vseh avt. korporacij v Avstriji.

Dr. Novak je pozdravil zborovalce v imenu kluba nar.-napr. poslancev v dež. zboru in v imenu izvrševalnega odbora stranke. Naglašal je potrebo socialnega gibanja in vpravičenost boja za zboljšanje položaja proletarijata, ker smo vsi Slovenci takointakto narod proletarcev.

Cerny je pozdravil shod v imenu češke nar. soc. stranke, potem je pa dr. Ravnihar prečital **resolucije**, ki so bile soglasno in z velikim navdušenjem sprejete, priobčimo jih pa — radi pomanjkanja prostora jutri.

Na to je bil ta sijajno uspeli shod zaključen.

Dnevni pregled.

H kongresu nar. strokovnih organizacij v Ljubljani. Kakor že poročano, se je na kongresu sklenilo:

Peklenšček.

(Spisal Jos. Ciperle.)

1.

Navadno se imenuje malo drugače ta, o katerem mislim pisati. Njegovo navadno ime je malo krajše in mnogo bolj priročno nego ono, katero stoji na čelu tega spisa. Začne se s črko h in konča s črko č. Toda akoravno bom govoril mnogo o njem, vendar se bom izogibal kolikor mogoče njegovemu navadnemu imenu, saj se hudičuje tako preveč na svetu.

Celo najomikanejši narodi evropski prav radi rabijo njegovo ime pri vsaki priliki in nepriliki, največ prav po nepotrebnem. Tudi med Slovenci se čuje prav pogosto njegovo

* **Opomba uredništva.** Pred časom je prinesel »Dan« popis slovenskega hudiča od mladega slovenskega humanista. Avtor onega ponaša je trdil, da je on prvi, ki se je lotil te snovi. Med tem pa se je naša zapuščina Josipa Ciperleta, od katerega je »Dan« prinesel že par lepih podlistkov. Popis Trzinčev je pa izval naravnost odpor in ogorčenje v trzinjski občini. Prinašamo ta spis, ker je zelo zanimiv in kaže hudiča od vseh svetovnih strani. Konec bo posebno zanimiv za — bližnji katoliški shod.

priljubljeni ustanovitve zveze nar. strokovnih organizacij. Naloga te skupne »Zveze« naj bi bila: Varovati in braniti pravice delojemalcev do dela na domačih tleh, pospeševati stanovske in socialne koristi slovenskih delojemalcev, ki so vsem včlanjenim skupinam skupne in zagotoviti posameznikom in skupinam neodvisni socialni razvoj. Naloga Zveze naj bi bila dalje snovanje knjižnic, izdajanje brošur, prirejanje predavanj in enket in kongresov, kjer se naj razkrivajo vse krivice, doživljene tekom zadnjega leta, potem vplivanje na socialno zakonodajstvo, stavljenje peticij na državni zbor in osnivanje osrednjega informacijskega urada, ki bo izdajal statistični pregled o gibanju slovenskih delojemalcev. Vpliva naj se tudi na organizacijske dele, naj vzdržujejo posredovalnice dela. Radi tega se pozivlje vse organizacije, naj predložijo na izrednih občnih zborih, ki naj se skličejo v kratkem, predlog, da prispevajo organizacije do pravnoveljne ustanovitve Zveze na bodočem kongresu, 1 odstotni prispevek prejemkov člana na stroške predpriprav. Pripravljalnemu odboru je na prosto dano, da se po potrebi izpopolni in sestavi vse potrebne načrte za osnovanje Zveze.

»Proč od črne Ljubljane«, pod tem naslovom je reški »Novi List« prinesel včeraj uvodnik, v katerem svari Hrvate pred ljubljansko klerikalno politiko. O tem več jutri.

Reforma pravnika študija. Že nekaj let se »pečajo« avstrijski justični ministri in druge take visoke osebe z reformo pravnega študija, ki je sedaj takšen, da človek zgubi še tisti pravni čut, ki ga ima predno pride na univerzo. Da se tem nevarnim nedostatom odpravi, se je marsikatera glavica pečala s premišljevanjem, kako odpraviti. Nič kaj ni šlo nobenemu po sreči. Sedaj se pa obeta naravnost nekaj senzacionalnega. Tam, kjer bi se imelo poučevati pravo, tam se bo predavalo o — vojskovanju in zgodovini vojskovanja. To se zdi gospodom na Dunaju, da najbolj odgovarja potrebam avstrijske države. Vsakemu svoje!

Pridiga kanonika dr. Sulca: »Kdor Ceh, ta sokol, kdor sokol, ta antikrist, in antikrist je nevernik in govedo. Orel je ustvarjen po božji podobi in Sokol je podoban — zverini.« Občinstvo naj si zapomni, da tak govorijo tisti Cehi, ki pridejo v nedeljo sem v Ljubljano.

Modre glavice pri cenilni komisiji za odmero dohodninskega davka v Novem mestu. Prejeli smo: Neki tukajšnji založnik ljubljanske pivovarne je dobil te dni odlok tukajšnega davčnega inspektorata, v katerem se poziva, da napove istinito vse svoje dohodke v svrhu odmere dohodninskega davka. Med drugim stoji v tistem odloku tudi, da proda dotični založnik po splošnem mnenju na leto 16—18.000 hl piva s kosmatim dohodkom 2 K pri hl. To bi dalo letnih dohodkov 32—36.000 K. Ker pa ima dotičnik zalogo že mnogo let, bi moral biti danes po mnenju slavne cenilne komisije že milijonar. Dokazano pa je, da nima nič naloženega denarja, ampak celo dolgove. Tista, brihtna glavica pri cenilni komisiji, ki je to pogruntala, in ki sama napove komaj eno četrtino dohodka od svojega na debelo prodanega piva, pač ne ve, da dotična pivovarna na leto komaj toliko hl piva zvari ter ga ne pošilja samo v Novo mesto, ampak po vsem avstrijskem jugu in še izven mej naše države. V celi državi pa imamo par sto pivovarn, ki zvarijo manj kakor 16.000 hl piva, na leto.

ime: rabi se v jezi, rabi se v šali, rabi se premišljeno, in rabi se brez premisleka; skoro bi rekli, da se v največ slučajih zlorablja. Nič ne pomaga dober nauk, da je grdo ga vedno klicati, da je celo kletev imenovanje njegovega imena, da je vsaka kletev velik greh. Mnogim se zdi celo en sam peklenšček premalo korenit, premalo mogočen, zato jih zakličejo v eni sapi kar tristo ali celo tisoč.

Njegovo ime sicer ni lastno ime, ker se piše v slovensčini z malo črko, ampak broji med tako zvana splošna imena. Njegovo ime je ime celega rodu, celega plemena ali cele zalege. Z besedo peklenšček tedaj ne imenujemo katerega določenega peklenščeka, ampak kar celo peklenško sorto ali zalego.

2.

Med Slovenci ima peklenšček prav mnogo raznovrstnih imen. Najrajši mu reče pristen Slovenec kar naravnost hudič. Ker je pa med Slovenci še nekaj tacihi, ki se boje greha, a bi vendar radi hudičevali, zato rabijo ti njegovo bolj obrušeno ime hudič, hudik, hudaman ali pa samo »hudič«. Tudi se zove vrag, n. pr. vrag te nesit! ali te je vrag obsedel? Vendar tudi iz človeka, ki ga je obsedel samo vrag, izganjajo potem le hudiča. Menda se vrag šele v človeku polhudiči. Dalje se zove zlodi,

Castitamo g. davčnemu nadzorniku, da ima okrog sebe take ljudi, ki ga nalažejo in nafarijo iz same maščevalnosti in ljubosumnosti do gotovih oseb. Take vrste ljudje gotovo ne spadajo v cenilno komisijo in dobro bi bilo za nje, da se nauče prej dobro »enkrat ena« predno začno računati s tako visokimi številkami. Novomeščane pa opozarjamo na ta slusni strahovito blamirane cenilne komisije.

Neprijetna ušoda za kmetovalca. Ljubljanski lovci hodijo v tem času na poljske jerebice. Pri tem se dela občutna škoda kmetovalcu. Ajda je sedaj, v tem času najbolj občutljiva, proso pa itak poleže, če le pade nekaj dežja nani. Ljubljanski lovci pa pridejo s svojimi psi in gonjaji in napravijo žitu silno škodo. Ko bo proso požeto in ajda, tačas naj pridejo lovci preganjati svoje zajce, prej ne!

Prizadeži kmetje. V Bistrici našel smrt. Dne 11. t. m. popoldne je šel s konjem sedemdesetletni Matevž Sojer iz Doba po pesek v Bistrico. Pri tem se mu je nenadoma splašil konj — naenkrat je bilo vse v deroči vodi: voznik z vozom in s konjem. Konja, ki se je s plavanjem ubranil, da ga ni deroča voda odnesla, so ljudje živega rešili, voznika je pa deroča in močno narasla Bistrica odnesla naprej, preden so prišli ljudje na pomoč. Dobili so ga šele drugi dan zjutraj blizu Ithana.

Vlom. V noči od 14. do 15. t. m. so tavovi vlomili v Jezeru pri Trebnjem v prodajalnico trgovca Roglja. Odnegli so več špecerijskega blaga in denarja, kar ga je bilo v blagajni, vsega v vrednosti 800 K. Tobaka so odnesli tri zaboje. Tatovom, ki so v tej okolici zelo domači, so na sledu in je upati, da bodo kmalu v rokah pravice.

Žrebe, 200 kron vredno, se je nasadilo na vile pri posestniku Antonu Saleherju iz Blata pri Trebnjem. Stigalo se je žrebe, nasadilo se je po nesreči na vile in je takoj poginilo.

Veliko škodo, nad 18.000 kron je napravila toča dne 10. t. m. v vasi Samatorica v horjulski občini. Posestniki, katerim so uničeni vsi poljski pridelki, so vložili prošnjo za državno podporo.

Trije vagoni so se prevrnil na postaji v Središču dne 15. t. m., ker je bil premikač napačno postavljen. Vagoni so se nekoliko poškodovali, druge nesreče ni bilo!

RAZNE ZANIMIVOSTI.

Kako je v nebesih. Jezuit Henrik Henríguez je izdal knjigo, v kateri kar najnatančneje popisuje, kako da je v nebesih. To pripoveduje s tako gotovostjo, kakor da bi bil ravnokar prišel z nebes, ker popisuje jih takole: »Vsak svetnik ima v nebesih lastno poslopje in Kristus, Gospod sam, ima krasno palačo. V nebesih so samo ravne ceste, ob obeh straneh jih obdajajo visoke, lepe lišče. Angeli nimajo lastnih stanovanj, temveč jih najdejo povsod. Ulice so okrašene s pestrimi preprogami. slikarskimi in kiparskimi deli vse značje sveta so predstavili na stenah hiš. V nebesih so tudi kopeli, v katerih se kopljejo svetniki in kjer plavajo kakor ribe. Angeli prepevajo lepše kakor naši slavčki. Občleni so v krasne ženske obleke in vneto strežejo svetnikom, ki prireajo dostikrat pojedine in ples. Žene se smehljajo v nebesih še vse bolj milo in dražestno kakor na zemlji.« — S takimi bedastostmi pitajo duhovniki verno množico. In če se upravičeno očita klerikalcem, da namenoma poneum-

njevajajo ljudstvo, tedaj vpijejo, da hočemo iztrgati ljudstvu vero iz srca.

Zakon katoliških knezov. Vojvoda Orleanski, ki bi ga francoski rojalisti radi spravili na francoski kraljevski prestol, ima za ženo avstrijsko princezino. Vojvoda podpira vsi evropski dvori. Njegova soproga se hoče ločiti od njega in navaja za ločitev naslednje tehtne razloge: ona je težko bolna in hroma in v tem stanju jo je vojvoda zapustil in se prav nič ne skrbi zanjo. Njena pisma ga ne dosežejo, ker vedno menjava svoje prebivališče. Vojvodinja zahteva 80.000 frankov letne rente in povračilo 200.000 frankov, ki jih je bila zanj plačala. Tožba za ločitev zakona se bo izvedla v Bruslju. V bližini Bruslja stanuje sedaj vojvoda in njegov dvor obstoja v pretežni večini iz žensk. Iz te afere je pač prav jasno, kako enostaven se zdi tem nad vse gorečim kristjanom zakon, kadar jim postane nadležen, med tem ko mora navaden človek letati od Poncija do Pilata, preden doseže ločitev.

Denar sveta vladar. Ta stari pregovor obsega sicer mnogo resnice, ampak v vseh slučajih ni v njem vedno resnica. Koliko bogatašev je nesrečnih in koliko priprostim revežev je srečnih! Denar prav gotovo ni vse. Star francoski pregovor pravi: »Bonne renomme vaut mieuse que ceinture dorée!...« (Dobra povestnica je boljša od polnega pasu!) Za reveže so iznašli vsi narodi polno pregovorov, ki naj bi revščino nekoliko oslajali. Katoliška vera na primer obljublja vsem revežem nebeško kraljestvo. Ampak reveži so postali že skeptični, posebno v novejšem času, in prav radi bi resignirali na nebeško kraljestvo, le da bi se v tej dolini solz malo bolje imeli. Ako bi kdo revežu ponudil: »izberi si kraljestvo onega sveta, ali pa stotisoč letnih dohodkov!« — prav gotovo bi revež segel po stotisočakah. In marsikdo izmed revežev bi se zadovoljil še z manjšim darom, n. pr. s kakim prijaznim dobitkom razredne loterije. Bolj poučna nego vsi pregovori, nego vse bajke, je naslednja povest pravega milijonarja Johna O'Briena, ki je pred tremi leti na skrivnostni način neznanu kam izginil. Ker je svet pošten in dober, je takoj mislil, da je O'Brien kdo umoril. In glej! Eden izmed njegovih prijateljev ga je pred kratkim našel na lokomotivi! Obraz in roke je imel črne od oglja. »Kaj pa delaš tu?« ga je vprašal prijatelj. »Pst!« je odgovoril O'Brien. »Ne povej nikomur da si me tu našel; nikomur ne izdaj moje tajnosti!« In kakšno skrivnost imaš? »Skrivnost popolne sreče... Ni mi bilo več vseč, da sem milijonar. Stidilo se mi je imeti ogromne vsote denarja, ki so ga prislužili zame drugi — in neprestano ta denar zapravljati. Kaj naj bo to? To je ponižujoča eksistenca. Hotel sem si vsvariti svoje osebno življenje, hotel sem samemu sebi dati kak namen, skratka, hotel sem si kruh, katerega jem, sam prislužiti. Ni krasnejšega od tega! In vidiš: sedaj delam. Niti predstavljati si ne morem, kako je to zabavno in lepo! Tu na lokomotivi vozim kot strojevodja pod tujim imenom; nihče ne ve, kdo sem. Delam, delam rad in vsak me spoštuje. Ah, bratec, to je nekaj drugega kakor hoditi od prve brezpomembne zabave do druge... Ne izdaj me, prosim!« Če prav se zdi, da je to bajka, vendar je gola resnica. Ta slučaj je bolj poučen, nego tarnanje

starega filozofa Seneke, ki se je zdajpazda zaprl v kočjo in tam »igral reveža«. Mnogi reveži, mnogi pariji družbe bodo gotovo vzdihnili: »Ah, moj Bog, zakaj ni mogoče ravno nasproten poizkus! Ko bi mogel postati milijonar vsaj za eno leto, da bi se prepričal, kako to tekne!«

Tržaški gostje v Ljubljani. so se v splošnem zelo dobro počutili, žal da je tu in tam bilo premalo poskrbljeno zanje. Tržačani seveda poznajo Ljubljano in se niso čudili hladnemu sprejemu. Po gostilnah so bili dobro sprejeti. Dobre volje so imeli sami dovolj s seboj — tako da jih niti ljubljanska zaspanost ni spravila v slabo voljo. Vreme smo imeli lepo — tako da je predstava pod Tivoli in veselica v »Nar. domu« lepo uspeša.

Deklamacijski večer. V soboto so imeli prijatelji naše dramatske umetnosti v Nar. domu svoj večer. Nastopila sta z deklamacijami dva naša mlajša najboljša umetnika, ki se z vsi resnobno posvečujeta svojemu poklicu in skušata pri naš poyzdigniti zanimanje za resno dram. umetnost. Večer ni bil tako obiskan, kot bi bilo želeli, kar je pri nas samo po sebi razumljivo. Udeležnikom so nastopi obeh umetnikov nudili mnogo užitka. Tak večer bi bil prav primeren za širše občinstvo — pri tem pa bi bilo svetovati: manj a boljše.

Po tivolskem parku ni dovoljeno jezditi, ali oficirji, ki se čutijo vsegamogočne, ki smatrajo, da jim je vse dovoljeno in bodo začeli s časom morda tudi po nasadih poditi svoje konje, se za vse to ne zmenijo. Kako tudi neki! Njim, oficirjem, pa bi bilo kaj zabranjeno! Tako je včeraj po čisto ozkih potih tivolskega parka jezdil na svojem konju neki artiljerijski lajtnant in gledal okolu sebe ošabno kot bi bila njegova vsaj polovica Ljubljane in se je čudil, da ga ljudje ne občudujejo kot katkega poluboga, temveč godrnjajo. Stražnik, seveda, nikjer ni bilo, ker smo pač v Avstriji, kjer se mora pred ta-

mušjega boga. Ljubljanci bi mu rekli »bog od muh«. Bal-Sebub je bil tudi v istini bog Feničanov, naj iz njih sosedov starih Judov. Casti so ga posebno v feniksem mestu Ekronu. Toda Feničani so bili pagani. Ker je pa glas o mogočnosti tega boga prišel tudi med Jude, začeli so se ga tudi ti bati. A poleg Jehove ni bilo prostora zanj, zato so ga re tvorili kakor sploh vse poganske bogove, v hudo in nečisto bičje, ter ga napravili za poglavarja cele peklenške zalege. Tak velja še dandanes.

Poleg tega vrhovnega peklenščeka mora biti pa v visoki časti v peklu tudi Satan. Tudi to ime je lastno Satani. Satan je načelnik vseh hudobnih angeljev. Ki so se spopadli svoj čas proti Jehovi, in ta jih je zaradi tega vrgel v peklenjski ogenj. On je oni peklenšček, ki je zagrižen sovražnik vsega dobrega na svetu, ki črti posebno dobre ljudi, on je grdi inkušnjavec človeštva, ki se klati po svetu kot rjoveč lev, ter išče z vsemi sredstvi zapejati v greh kako pobožno dušo. On je bil tudi knez tega sveta, dokler ni razbil ali vsaj omejil Kristus njegove moči. Toda še sedaj ne miruje, ampak dela še vedno propagando za pekel.

To sta tedaj najodličnejša peklenščeka

— Zanimiva vest je krožila včeraj po Ljubljani. Vojno ministrstvo namreč ni dovolilo domobranske vojašnice za klerikalno zborovanje. Prestrašeni klerikalci so se na to obrnili naravnost na prestolonaslednika, toda ob pozni nočni uri v soboto so baje dobili odgovor, da jim tudi ta ne more izposlovati vojašnice. Koliko je na teh vesteh resnice, še ne vemo, zanimivo pa je, da ministrstvo ne da prostorov za klerikalni katoliški shod.

Sramota. Včeraj smo pisali, da bo sramota za naše hišne posestnike, če ne razobesijo zastav za naše narodne goste iz Trsta. Posestniki so ostali gluhi in Ljubljana je doživela veliko sramoto. Cele množice navdušenega slovenskega delavstva so se valile po ulicah — in na celi poti jih ni pozdravljala niti ena zastava. Sramota! Se le v Stritarjevi ulici je visela ena zastava in ena na mestni hiši. Na Mestnem domu je bila cesarska zastava in trobojnica. Prva je bila za cesarjev rojstni dan. Na gradu je vihrala trobojnica. Hudomušni Tržačani so rekli, da je najbrže na čast slovenskim veterinarjem. Mi se nismo utegnili informirati. Rečeno še enkrat. Bilo nas je sram, ko smo videli pri posetu tržaških gostov Ljubljano brez zastav.

Tržaški gostje v Ljubljani. so se v splošnem zelo dobro počutili, žal da je tu in tam bilo premalo poskrbljeno zanje. Tržačani seveda poznajo Ljubljano in se niso čudili hladnemu sprejemu. Po gostilnah so bili dobro sprejeti. Dobre volje so imeli sami dovolj s seboj — tako da jih niti ljubljanska zaspanost ni spravila v slabo voljo. Vreme smo imeli lepo — tako da je predstava pod Tivoli in veselica v »Nar. domu« lepo uspeša.

Deklamacijski večer. V soboto so imeli prijatelji naše dramatske umetnosti v Nar. domu svoj večer. Nastopila sta z deklamacijami dva naša mlajša najboljša umetnika, ki se z vsi resnobno posvečujeta svojemu poklicu in skušata pri naš poyzdigniti zanimanje za resno dram. umetnost. Večer ni bil tako obiskan, kot bi bilo želeli, kar je pri nas samo po sebi razumljivo. Udeležnikom so nastopi obeh umetnikov nudili mnogo užitka. Tak večer bi bil prav primeren za širše občinstvo — pri tem pa bi bilo svetovati: manj a boljše.

Po tivolskem parku ni dovoljeno jezditi, ali oficirji, ki se čutijo vsegamogočne, ki smatrajo, da jim je vse dovoljeno in bodo začeli s časom morda tudi po nasadih poditi svoje konje, se za vse to ne zmenijo. Kako tudi neki! Njim, oficirjem, pa bi bilo kaj zabranjeno! Tako je včeraj po čisto ozkih potih tivolskega parka jezdil na svojem konju neki artiljerijski lajtnant in gledal okolu sebe ošabno kot bi bila njegova vsaj polovica Ljubljane in se je čudil, da ga ljudje ne občudujejo kot katkega poluboga, temveč godrnjajo. Stražnik, seveda, nikjer ni bilo, ker smo pač v Avstriji, kjer se mora pred ta-

mušjega boga. Ljubljanci bi mu rekli »bog od muh«. Bal-Sebub je bil tudi v istini bog Feničanov, naj iz njih sosedov starih Judov. Casti so ga posebno v feniksem mestu Ekronu. Toda Feničani so bili pagani. Ker je pa glas o mogočnosti tega boga prišel tudi med Jude, začeli so se ga tudi ti bati. A poleg Jehove ni bilo prostora zanj, zato so ga re tvorili kakor sploh vse poganske bogove, v hudo in nečisto bičje, ter ga napravili za poglavarja cele peklenške zalege. Tak velja še dandanes.

Poleg tega vrhovnega peklenščeka mora biti pa v visoki časti v peklu tudi Satan. Tudi to ime je lastno Satani. Satan je načelnik vseh hudobnih angeljev. Ki so se spopadli svoj čas proti Jehovi, in ta jih je zaradi tega vrgel v peklenjski ogenj. On je oni peklenšček, ki je zagrižen sovražnik vsega dobrega na svetu, ki črti posebno dobre ljudi, on je grdi inkušnjavec človeštva, ki se klati po svetu kot rjoveč lev, ter išče z vsemi sredstvi zapejati v greh kako pobožno dušo. On je bil tudi knez tega sveta, dokler ni razbil ali vsaj omejil Kristus njegove moči. Toda še sedaj ne miruje, ampak dela še vedno propagando za pekel.

To sta tedaj najodličnejša peklenščeka

ko visokimi gospodi, kot so razni mlečezobi lajtnanti, zamižati z obeh očesi.

R. — **Odhod Tržačanov.** Posebni tržaški vlak je odšel ob 11. zv. Tržaške goste z godbo so spremili Ljubljančani z velikim navdušenjem na kolodvor. Slovo je bilo prav prisrčno. Tako naj bi slovo nadomestilo, kar ni dal sprejem. Bo drugič boljše.

— **Lahka smrt.** Včeraj zvečer se je zastrupil krznarski pomočnik Alojzij Gorjup. Bil je cel dan prav dobre volje in se je udeležil sprejema tržaških gostov. Popoldne je bil na veselici. Okoli 7. zv. se je poslovil od znancev, rekoč: »Zdravo fantje, ko bode te slišali cingel, pa vedi, da sem umrl.« S tem je odšel domov v Cerkveno ulico. Nihče ni vedel, kaj namrava. Ko je prišel domov, je res izpil ciankalij in je bil par trenutkov na to mrtev. Prepeljali so ga v mrtvašnico. Bil je vrl narodni dečko, ljubeznjiv in prijazen. Star je bil 20 let in je bil potrjen — pa za vojaško suknjo ni bil vnet. Počakal je praznik slova, nar. delavstva — potem pa je odšel. Bodi blagemu mladeniču blag spomin.

— **Kinematograf »Ideal«.** Danes zadnji dan vojnega filma »Bitka ob Bregalnici« in ostalega izbornega sporeda. Jutri »Kakor so peli stari«, najboljša vseh do sedaj kazanih veseloiger z Moricem Princem v glavni vlogi. V petek »Beg skozi oblake«, Nordiskdrama s Psylandrom. V soboto »Hlapci zlata«, senzacijska drama.

Slov. učiteljstvu.

Tovariši! Tovarišice! Bratje! Sestre!

V dneh 6. in 7. septembra 1913 praznuje Zveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev v srcu slovenske zemlje, v naši beli Ljubljani, svojo petindvajsetletnico, ki bodi sijajna manifestacija vpsa slovenskega učiteljstva. — Po petindvajsetih letih bojev in naporov za prosipt šolstva, za pravice in obrambo stanu, za utrjenje in povzdigo našega ugleda in naše časti se združijo tedaj v Ljubljani vse slovensko učiteljstvo, da povzdigne s svojo mnogobrojno udeležbo

Srebrni jubilej naše Zaveze

do najlepšega praznika, ki ga je do sedaj učakalo napredno slovensko učiteljstvo! — Iz vseh pokrajin, koder deluje slovensko učiteljstvo za kulturno ojačenje, za razvoj duševnih in telesnih sil svojega ljudstva, prihli med nas prosvetni borci — naši bratji in naše sestre po krvi in jeziku, naši tovariši in tovarišice po delu in stremljenju se zedinijo tedaj v središču Slovenije!

Slovanska kulturna vojska

se zbere, da pokaže vsemu svetu svojo moč in veličino! Pred kulturno slovensko javnostjo hočemo govoriti, pred njo položiti račun o dosedanem svojem delu, pred njo razviti načrte o bodočem delovanju, zakaj ker je naši preteklosti in naši bodočnosti podlaga resnica in pravica, sredstvo poštenost in značaj, a smoter blaginja naroda in domovine — se ne bojimo javnosti, ampak stopamo pred njo s čistimi rokami in plemeniti nameni. — Da dokaže svojo solidarnost z našo Zavezo, je določilo vodstvo Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji, ki šteje danes 27.000 članov, da se vrši ob enem z našim jubilejem v Ljubljani

zbor delegatov Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji.

Za zborovanje te delegacije sta določena dneva 5. in 6. septembra. — Na tem zboru bodo razmotrivali o položaju našega šolstva in stanu najizkušenejši naši slovenski bratje in tovariši, ki jim dušo prešinja ena misel: Sveto služimo sveti domovini! — Ko bo delo obeh upravnih odborov in obeh delegacij dovršeno, tedaj se sestane naš slovenski učiteljski parlament — in to bo

Slavnostno zborovanje,

ki se vrši dne 7. septembra v veliki dvorani Narodnega doma. Na to slavnostno zborovanje se zgrnejo vse naše množice, a pridejo k nam tudi naši narodni delavci in veljaki, da bo tistega dne v Ljubljani v znamenju prosvetnega dela in narodnega edinstva pod geslom bratstva, enakosti in svobode

združena reprezentanca kulturnega Slovanstva!

Na večer pred slavnostnim zborovanjem se vrši v veliki dvorani Narodnega doma imponanten jubilejski koncert, ki se zanj marljivo vrše priprave po vsem slovenskem ozemlju in ki bo po kvaliteti in kvantiteti odlična priredba. — Resno delo vseh dni pa zaključijo slavnostni banket, ki se vrši po slavnostnem zborovanju v hotelu Tivoli. Vse posameznosti sporeda se objavijo pravočasno.

Tovariši! Tovarišice! Bratje! Sestre! Pridite vsi, ki ste enih misli, da si bratsko stisnemo roke, da se okrepimo, ojunavimo za nadaljnje delo! Sprejeli vas bomo z ljubečimi srci! Ne bodi slovenskega kraja in ne slovenskega plemena, ki bi v tedanjih dneh ne imel v Ljubljani svojih zastopnikov!

Z bratskimi tovariškimi pozdravi! Na zdar!

V beli slovenski Ljubljani, dne 1. avgusta 1913.

Častni predsednik:

Dr. Iv. Tavčar, l. r., župan ljubljanski

Luka Jelenc, l. r.,

predsednik Zaveze.

Jakob Dimnik, l. r.,

predsednik priprav. odbora.

Vilbald Rus, l. r.,

tašnik Zaveze.

Fran Luznar, l. r.,

blagajnik Zaveze.

En dan borbe na Vite-Kolu in Dukatu.

(Iz belgrajskih »Večernih Novosti«.)

Po osemndnevni borbi, ki jo je vodila pčinska letča kolona z Bolgari, je prišel 23. julij, dan, ko je kolona morala voditi najtežji boj z mnogo številnejšimi bolgarskimi četami.

Noč smo prebili v strelskih jarkih. Deževalo je, a mi, vojaki in oficirji, ogrnjeni s šotorskim platnom, puške v rokah na »gotovo« smo upirali trudne poglede tam proti Ljubotski Cuki, komaj se premagujoč, da ne zaspimo od utrujenosti in da nas Bolgari ne presenetijo z napadom. Semtertja se sliši šepetanje:

»Imaš vsaj košček kruha? ... Imaš kako cigareto? ...«

V ozadju se sliši rezgetanje konj ki jih držijo že tretji dan zadaj za strelsko črto in nihče nima časa, da bi te konje nahranil in napojil. V gostem mraku se zasliši glas posameznega ordonanca, ki hiti in vprašuje:

»Kje je poveljnik kolone?«

»Tam je, na desnem krilu«, smo mu odgovorili. In res, tam pri donavskem konjeniškem polku je poveljnik kolone, konjeniški podpolkovnik Stevan Švabič sedel v strelskem jarku in hitro izdajal naredbe poveljnikom prostovoljskega bataljona in baterije.

Njegov štabni načelnik podpolkovnik G. Belič je bil prejšnji dan ranjen, ali vseeno ni hotel zapustiti svojega poveljnika.

Pogovarjali so se nekaj, potem je pa poveljnik baterije hitro odšel k topovom.

Bila je polnoč in vse je bilo tiho in mirno ...

Tam v dolini se slišijo posamezni strelji — straže napredujejo.

Naš poveljnik se je s štabom stisnil k nekemu kamenu. Semtertja se zasveti užgalica, s katerimi si je prižigal cigarete, ali je pa s pomočjo njih čital poročila, ki so prihajala od vseh strani.

Točno ob tri četrt na tri zjutraj zagrmí sovražni top iz Ljubotske Čuke in granata se zarije blizu nas v zemljo. Njegova grozovita eksplozija se je razletela ob našem strelskem jarku.

Satorsko platno smo hitro pometali z glav in kot na povelje smo pomerili puške v smeri, odkoder nam je prišel jutranji pozdrav bolgarskega topa. Ne preteče niti par minut in iz celega strelskega jarka se je razlegal grozovit ogenj iz pušk. Bolgarske baterije so otvorile peklenjski ogenj. Šrapnelska zrna so napravila pravi dirindaj.

Tam pri prostovoljskem bataljonu so šrapneli začeli svojo strašno pesem in inscenirali so veličanstven ognjemet. Slišala se je tudi posamezna bomba. In v tem strašnem kaosu streljanja topov in pušk se zasliši vsem znani glas našega poveljnika podpolkovnika Švabiča:

»Mitraljezo sem, hitro, hitro ...« Vojaki oddelka s strojnimi puškami, z nadporočnikom Milušičem in stotnikom Tasičem so hitro prišli k poveljniku, strojne puške so pa nosili na hrbtih.

»Otvorite hitro ogenj na one bolgarske oddelke ...« — zapoveduje poveljnik. Ali vse je bilo zastoj. Strojne puške ne morejo hitro streljati. Prva se je zamrznila. (Na poziciji, visoki 1000 metrov, je bilo zelo mrzlo.)

»Dajte drugo strojno puško! ... tretjo ... četrto ...« Vse so take in delujejo kot navadne puške na eno patroino. Podpolkovnik, silno razburjen in ves obupan, gleda neporabne strojne puške. Obupen trenutek. Bolgari v celih gruclah prihajajo iz

gozda, strojne puške pa še vedno ne morejo zapeti svoje znane pesmi — pesmi grozne in smrtonosne.

»Kaj je to, gospodje? ali se držijo orožje tako v pripravljenosti?« grmi podpolkovnik Švabič in z desno roko je nehotel prijel za revolver.

Služboval sem že poprej pod podpolkovnikom Švabičem, dobro sem ga poznal in skoraj sem verjel, da bo kdo z glavo plačal to brezmočnost strojnih pušk.

Njegov štabni načelnik, že znani junak Belič pristopi k eni izmed strojnih pušk in poškusa samo osebno streljati hitro. Ali ni šlo in ni šlo.

Belič je rešil situacijo, ker poveljniku je šele sedaj postalo jasno, da ni kriv poveljnik oddelka, temveč samo veliki mraz.

Končno, ko so se strojne puške malo segrele, so začele vendar hitro streljati in zapele so svojo grozovito pesem.

»Hura«, zakličemo vsi.

Bolgari, ki so jih strojne puške kosile kot travo, se hitro vlečejo v nekaj jarek.

Ves ta dan se je vršila obupna borba in Bolgari se nam niso mogli približati niti za korak.

Macedonski četaši.

O grozodejstvih zadnje vojne v Macedoniji se je mnogo pisalo. Čitali smo neverjetne stvari, listi pa prinašajo slike, ki bodo za vselej pričale človeštvu, kako nizko pade človek, ako preživi nekaj časa v samem boju, v krvi ... Vojna v Macedoniji je končana. Vprašanje pa je, če je končan tudi boj. Bolgarski četaši v Macedoniji niso manj bojaželjni kakor Albanci — in tudi po svoji maščevalnosti in krvoločnosti so znani. Zato ne bodo izginili čez noč.

Kulturno Evropo so sploh zadnja leta zabavali dogodki iz nekulturnega Balkana. Enkrat so prišli na vrsto albanski uporniki in njih boj proti Turkom, potem grški roparji in njih žrtve, pozneje macedonski četaši in njih poboji. Boji četašev v Macedoniji so bili na dnevnem redu — posebno od leta 1903., ko je nastala prva večja vstaja.

Četaši so polnili balkanske planine od prvih začetkov turškega gospodstva pa do danes, ko je osvobodila vojna končana. Vprašanje je, če bodo sedaj prenehali svoje krvavo delo. Slišijo se glasovi, da bodo četaši vzeti skušali Srbom, kar je izgubila bolgarska armada.

Četaši pri svojem delu ne poznajo ozirov. Človeško življenje jim ni nič — dobro vedo, da tudi oni ne smejo čakati milosti. Grška armada je postreljala bolgarske četaše na mestu prav tako, kakor jih je preje streljala turška armada, ako jih je dobila v roke.

V zadnji vojni je padlo mnogo macedonskih četašev, posebno Bolgarov. Ostal pa je gotovo živ še njih vodja Sandanski, v katerem so listi zadnje čase pisali. Ravno Sandanski pa je dokaz, kako veliko moč so imeli v Macedoniji četaši.

Sandanski.

Ime Sandanskega je znano po vsej Macedoniji. Pravilo mu »veliki macedonski volk«. (Tako ga nazivajo posebno Turki, ki so se ga grozno bali.) Njegovi bojovníki ga imenujejo »Kralj Strume«. Njegovo ime vzbujalo povsod strah in grozo, saj je bil Sandanski najbolj krvoloč in brezobziren gospodar Macedonije. Sandanski je danes star okoli 40 let. Rojen je bil v neki vasi reke Strume. Ni ga kraja v njegovih planinah, ki bi mu ne bil natančno znan. Poznal je Macedonijo mnogo bolje, nego vsi turški uradniki — zato jo je obvladal. Sandanski je bil v mladih letih v bolgarski armadi, kjer je postal podčastnik. S 24 letom pa je odšel v planine in je postal eden najdrznejših četašev. Turki so trepetali pred njim.

Sandanski je bil država v državi in begi Struske doline so postali njegovi davkoplačevalci. Kdor je imel čredo živine in ni hotel, da bi mu bila uničena, kdor si je hotel obvarovati gozd ali zagotoviti mir — ta je moral Sandanskemu plačevati letni donesek. Tako je imel Sandanski od bogatih begov obile dohodke. Težko onemu, ki ni hotel dati Sandanskega država je uživala veliko večji respekt nego turška.

Vstaja četašev leta 1903.

Ime Sandanskega je postalo bolj znano tudi izven Macedonije leta 1903. Ko je nastala v Macedoniji vstaja. Takrat so prihajala tudi v Ljubljano poročila o groznih dogodkih in o bedi, ki je nastala v deželi. Za vodstvo v tej vstaji pa sta se borili dve organizaciji četašev, kar je imelo pozneje usodne posledice.

namreč »zunanjá organizacija«. Ki je imela središče v Sofiji in je vživala podporo bolgarske vlade; ta se je potegovala za zedinjenje Macedonije z Bolgarijo — in »notranja organizacija«, ki je imela svoj sedež v Perimskih planinah in se zavzemala za avtonomno Macedonijo pod geslom: Macedonija! Macedoncem! Vodja zunanje organizacije je bil Boris Sarafov; proti njemu je stal Ivan Sandanski s programom makedonske avtonomije. Sandanski ni imel sredstev, a za hrano in orožje svojih četašev je potreboval stotisoče. Pa to ga ni skrbelo. Obrnil se je na bege, jim zagrozil, naložil kontribucijo in si iz njihovih žepov napeljal zlate studence.

Vojna moč četašev.

Ni natančno znano, kolika je bila celokupna moč Sandanskega. Trdi se, da je bilo 5000 mož. Organizacija je bila razdeljena na okrožja in vsako okrožje je imelo svojega četovodjo. Vrhovni vodja je bil Sandanski, njegov pobočnik pa Panica, jako spreten in odločen hajduk. Sandanski je imel vedno pri sebi četo izbranih strelcev — 60 mož. Ostale čete so bile razmeščene po raznih vaseh s popolno vojaško organizacijo. Kadar je pretela kaka nevarnost in so se Turki pripravljali, da gredo na Sandanskega, tedaj je ta poklical svoje ljudi pod orožje. Njegove čete so se kmalu zbrale in pomnožile, in Turki so morali biti pripravljeni na jako nevaren spopad ali pa opustiti svojo namero.

Boj za prvenstvo.

Naravno je, da je imela ona organizacija več upanja za prvenstvo v vstaji, katera je imela več sredstev za svoje potrebe.

Zdi se, da sredstva, ki jih je Sandanski iziskal iz begov, niso zadostovala za oskrbo njegove vojske. En čas je bilo videti, kakor da bo avtonomistična stranka morala podleči unionistični. Boris Sarafov, obilo podpiran iz Sofije, je triumfirал. Kaj je storil Sandanski. L. 1904. je zvedel, da se nahajata bolgarska princa Boris in Ciril v Rilem samostanu. To je bilo blizu Sandanskega kraljevstva. Sandanski je hotel oba vjeti in ju vrniti pod pogojem, da se prizna njegovo geslo: Macedonijo! Macedoncem. Načrt pa se ni posrečil, ker sta princa prej odšla. Pač pa je Sandanski dobil v samostanu Američanko Miss Stone. Odpeljal jo je s seboj in je zahteval od turške vlade zanj 12.000 funtov šterlingov. Turčija je bila v škripcih in je morala Sandanskemu res izplačati to svoto. Miss Stone je bila svobodna. Sandanski je imel denar. O tem so listi mnogo pisali.

Sarafov in Sandanski.

Sarafov je bil idealist in navdušen bojovník za svobodo Macedoncev.

Sarafov je bil vedna zapreka za Sandanskega. Vpliv Sarafovega in njegovega tajnika Garvanova je bil jako velik. Treba je bilo ubiti dva nevarna tekmece. Sandanski ni niti za hip omahoval. Poslal je v Sofijo svojega zaupnika Panico z nalogom, da izvrši dvojni umor. Panica je šel v Sofijo in zahteval nočni sestanek s Sarafovom, češ, da se ima z njim pogovoriti o zvezi med zunanjjo in notranjo organizacijo. Sestanku, ki se je vršil v Sarafovi hiši, je prisostvoval tudi Garvanov. Hitro so se sporazumeli. Obe organizaciji sta se imeli združiti. Zadovoljna z uspehom sta Sarafov in Garvanov spremila Panico do vrat in se prisrčno poslovila. Tisti hip je pa Panica nenadoma potegnil revolver, ustrelil Sarafova in Garvanova ter pobegnil čez mejo. Umor Sarafova je na vso Bolgarijo napravil najgloblji vtis. Sandanskega in Panico je bolgarska vlada obsodila na smrt. Sandanski si je s tem nakopal neudolžljivo sovraštvo Sarafovih prijateljev. Prvikrat so ga poizkušali ubiti. Dvakrat je bil Sandanski ranjen. Drugi atentat se je izvršil v neki solunski ulici; oba prijatelja Sandanskega, ki sta bila tedaj z njim, sta bila ubita.

O teh dogodkih so takrat časopisi obširno poročali. Sandanski je torej zmagal nad Sarafovim — vstaja se je ponesrečila, Macedonci so grozno trpeli.

Sandanski in Turki.

Po smrti Sarafova je delal Sandanski svojo »politiko«, kakor mu je kazalo.

Za časa mladoturške revolucije najdemo Sandanskega ob boku Niazí bega in Enver bega. Tudi Sandanski se proglasila za mlado — Turka. Po razglasitvi ustave se Sandanski na čelu svoje čete v triumfalnem pohodu poda v Solun in postane zaupnik mladoturkov. Po mladoturški revoluciji 1909 je izbruhnila carigradska protirevolucija in Mahmud Šeket paša je marširal proti Carigradu. Tudi Sandanski se želi udeležiti tega pohoda. Ni še prebolel bolezní v členkih, pa že koraka na čelu 300 mož k zavzetju Carigrada. Kmalu ga najdemo v glavnem mestu otomanskega cesarstva. Tu mu je bila poverjena važna naloga: obleganje Ildiz Kioska. Abdul Hamid je bil ujet, Sandanski pa se pač kljub vsem drznim izjavam ni nikoli sanjalo, da bo nekoč ujet turškega sultana!

Sandanski kot zaveznik mladoturkov.

Mladoturki so hoteli, da bi Sandanski postal poslanec. Toda on je slabo govori turški in turško pisati sploh ne zna. Nič ne de. Sandanski se imenuje za — gozdnega nadzornika. V tej stroki je imel Sandanski res najobširnejše znanje, ki si ga je bil pridobil na svojih dolgoletnih pohodih. To imenovanje je bila kolosalna ironija za novi režim.

Sandanski pa pod mladoturki ni bil samo gozdni nadzornik, marveč tudi velika moč. Bil je že zmerom kralj strumskega ozemlja. On je tisti, ki v različnih mestih imenuje sodnike in celo mufetšarife. Nanj se obračajo muslimani in kristjani, kadar bi od mladoturkov radi kaj dosegli.

Tako je obvladal Sandanski svoje kraljestvo v Macedoniji tik do sedanje balkanske vojne.

Sandanski v balkanski vojni.

Mladoturki so upali, da bo Sandanski v vojni držal z njimi, saj se je boril proti onim, ki so hoteli Macedonijo združiti z Bolgarijo. Sandanski je obljubil Turčiji 1000 četašev; res je z njimi odšel iz Seresa, zavzel prelaz Kresno in je pustil, da je bolgarska armada vdrla v Macedonijo. Sandanski se je poslej boril na strani Bolgarov. Preskrboval je celo z živežem armado generala Teodorova, ki je prodiral proti Solunu s 15.000. General se je čudil, od kod dobi Sandanski ta živež. Sandanski mu je rekel: Skušajte uganiti — a mene ne vprašajte.

Po vrodu grškega kralja in bulgarskega prestolonaslednika v Solun, je slavnostno vkorakal v mesto tudi Sandanski na čelu 500 bolgarskih komitašev: 200 konjenikov in 300 pešcev.

Sandanski v Solunu.

Sandanski si je hotel v Solunu izbrati prebivališče, ki bi bilo vredno njegovega imena. Šel je naravnost v staro solunsko katedralo sv. Sofije, ki je bila preurejena v mošejo. V lepi bizantinski zgradbi — zgrajeni po načrtih Aje Sofije v Carigradu — se je tačas nahajalo 2000 Muslimanov, večinoma žene in otroci, ki so pobegnili semkaj pred bulgarsko vojsko. Tiste dni je vladal hud mraz. Komitaši so šli v cerkev in s puškimi kopiti izgnali na prosto muslimanske žene in otroke. Nato se je naselil v cerkev Sandanski s svojimi ljudmi in si tako ustvaril svoje posebno okrožje v Solunu.

Četaška samozvest.

Poročevalec Milanskega »Secolo« Magrini piše o Sandanskem, da ga je našel v Solunu, v krogu 40 četašev.

Sedli smo v bližnjo pivarno. Sandanski je vzel iz žepa bombo, jo oprezno položil v kot in pokril s klobukom. Pri sebi je imel še puško in revolver. Rekel mi je, da še vedno zastopa načelo »Makedonija! Makedoncem!« — Drugi dan sem se srečal s Sandanskem v »Olimpos Palace Hotelu« v družbi bulgarskih častnikov. Prišel je k moji mizi, kjer je sedel še en časnikar. Igrajoč se z manliherico se je Sandanski živahno pogovarjal in pripovedoval različne vojne dogodke. Naenkrat se začuje silen pok. Gostje skočijo pokonci in prestrašeni klicajo: bomba, bomba! Sandanski je ostal popolnoma miren; rekel je: »Ne vznemirjajte se; to ni bila bomba, poznam njen pok. Ali je razpočil peklenjski stroj ali pa smodnišnica.« Tako je tudi bilo. V Zeitenliku je zletela v zrak smodnišnica.

Tako se je Sandanski zavedal svoje moči.

Sandanski v bolgarsko-srbski vojni.

Ko je po premirju izbruhnila nova vojna, je odšel Sandanski s svojimi četaši v Buiair in se je boril proti Turkom. Potem se je vrnil v Macedonijo. Ko se je vnel med Bolgarijo in Srbijo boj za Macedonijo, se je Sandanski gotovo boril na strani Bolgarije. Vendar časopise zadnje čase o njem ne poročajo. Iz vsega pa se vidi, kako oblast so imeli četaši v Macedoniji in da bo pred temi gospodarji težje osvoboditi Macedonijo nego pred Turki. Sandanski je zadrževal temeljite gospodarske izpre-

membe. Ko se bodo te izvršile, bo počasi tudi Macedonija postala mirna dežela, na kateri bo cvetela kultura. Za vso bodočnost pa bo ostal spomin na grozne čase turške sužnosti in na četovanje macedonskih četašev.

Najnovejša telefonska in brzojavna poročila.

PISMI KRALJA PETRA.

Belgrad, 17. avgusta. Kralj Peter je poslal ministrskemu predsedniku Pašiču, ki je že dosedaj odlikovan z velikim kordonom zvezde Karadžorževićev, sledeče pismo: »Pri Vaši vrnitvi iz Bukarešte, kjer ste sklenili mir z delegati vojskujočih držav, smatram za svojo dolžnost, častiti Vam na velikem uspehu. Če mislim na vse faze diplomatske akcije preteklega in letošnjega leta, se zavedam vseh težkoč, ki so se na konci vedno pojavljale, da preprečijo dragocene uspehe naše viteške armade, težkoč, ki ste jih morali Vi in Vaši dragi kolegi kot prvi svetovalci premagati. Zagotavljam Vas svoje hvalečnosti Vam podeljujem veliki kordon reda belega orla. Vam naklonjeni Peter.

Vrhovnemu poveljniku vojskovi Putniku je poslal kralj Peter naslednje pismo: »Na konci obeh zmagovalnih vojev mi je kot najvišjemu poveljniku v kar najprijetnejšo dolžnost, priznati silajne zasluge, ki ste si jih Vi, moj dragi vojvoda, stekli za svojo deželo s svojim modrim in energičnim vodstvom vojnih operacij. V znak hvalečnosti Vam podeljujem veliki kordon zvezde Karadžorževićev. Vam naklonjeni Peter.

PRIZNANJE SRBSKEGA VITEŠTVA.

Carigrad, 17. avgusta. V uradnem poročilu se konstatira, da se v kraljih, ki so jih zasedli Srbi, niso Turkom zgodila nikaka nasilstva.

VESTI O BERCHTOLDU.

Isti, 17. avgusta. Zunanji minister Berchtold je bil danes sprejet od cesarja v avdienci ob 11. uri. Avdienca je trajala do pol 1. Grof Berchtold je oblaščil monarhu zunanji položaj. V političnih krogih se zatrjuje, da je Berchtold v avdienci ponudil tudi svojo demisijo, ki pa ni bila sprejeta. Vendar se pa vzdržuje vest o njegovem odstopu, ki je samo še vprašanje časa.

TURKI IN DRINOPOLJE. TURKI PRODRAJO.

Soifja, 17. avgusta. Bolgarska vlada je svojim poslanikom pri velešilah naložila, da protestirajo proti prodiranju turških čet proti Gumendžini.

TURKI SE SUMLJIVO GIBLJEJO.

Soifja, 17. avgusta. Turške čete so se močno pomaknile iz svojih prvotnih postojank. Zajedno so bile tudi močno ojačene. Pri Mustafi Paši se nahajajo sedaj trije regimenti. Čete streljajo brez poviada na bolgarske predstraže. Močne čete korakajo proti Gumendžini, Turki silijo bolgarske prebivalstvo v Drinopolju, da se izseljuje proti jugu.

TURKI DEMENTIRAJO.

Carigrad, 17. avgusta. Kar se tiče vesti, da prodirajo turške čete proti Gumendžini, izjavlja Porta, da ona ni izdala nikdar nobenega pove-

lja, da naj čete prekoračijo Marico. Ako so čete Marico prekoračile v svrhu varstva ondotnega prebivalstva, se bodo od tam takoj umaknile.

TURKI POŽIGAJO.

Soifja, 17. avgusta. Turki so požgali okoli Melnika več vasi in tudi mesto.

POGAJANJA MED TURKI IN GRKI

Carigrad, 17. avgusta. Pogajanja med Turki in Grki v Atenah glede vpostavitve diplomatskih odnosov med obema državama, so zadela na težkoče, ki se pripisujejo turškemu zunanjemu ministru. Upa se, da se težkoče odstranijo, kakor hitro se vrne Venizelos v Atene.

RUSIJA IN FRANCIJA.

Paris, 17. avgusta. Kakor se poroča obiščeta v jeseni Kokovcev in Sazonov Paris, kjer bosta konferirala z vodilnimi politiki.

CAR FERDINANDU.

Soifja, 17. avgusta. Ruski car je poslal kralju Ferdinandu ob priliki praznika nastopa na prestol zelo prijazno čestitko.

RUSKI LADJI ODPLULI.

Carigrad, 17. avgusta. Ruska oklopnica in ruska krizarica, ki sta sicer vsidrani tu, sta odpluli proti Sevastopolu.

TARNOWSKA.

Petrograd, 17. avgusta. Iz dolgih procesov znano Tarnowska so našli v vlaku Petrograd—Moskva v kupeju obešeno. Ne ve se še, če se gre za umor ali samomor.

KOLERA.

Sarajevo, 17. avgusta. V okolici Bričke in Ostre Luke je kolera. Umrla so že štirje.

POSEBNA IZDAJA MIL. RUND-SCHAU.

Dunaj, 17. avgusta. »M. R.« poroča, da se letos ne bodo vršili veliki manevri, temveč da se vršesamomanevri kavalarije v Galsiji in na južnem Ogrskem. Razven tega se vrše manevri na Češkem.

Odgovorni urednik Radivoj Korene. Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo vladno vabilo na novo naročbo, stare p. n. naročnike pa, katerim je potekla konec meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času obnove, da pošiljanje ne preneha in da dobe vse številke

„DAN“

velja v Ljubljani na dom dostavljen:
Vse leto . . . K 18.— Cetrlet . . . K 4-50
Pol leta . . . K 9.— En mesec . . . K 1-50
V upravnistvu prejemani na mesec K 1-20.
S pošiljanjem po pošti v Avstriji velja:
Vse leto . . . K 20.— Cetrlet . . . K 5.—
Pol leta . . . K 10.— En mesec . . . K 1-70
Za Nemčijo vse leto K 24. Za Ameriko in druge dežele vse leto 30 K.

Naroča se lahko z vsakim dnem, a hkratu se mora poslati tudi naročnino, drugače se ne oziroma na naročilo.

Pri reklamacijah naj se navede vedno dan zadnjega plačila naročnine.

List se ustavlja 10. dan po poteku naročnine brez ozira in vsakemu, kdor je ne vpošlje o pravem času.

Upravištvu „DNEVA“.

Kupujte „Dan“.

„Dan“

je edini slovenski neodvisni politični dnevnik.

„Dan“

je najbolje informiran slov. dnevnik.

„Dan“

je edini slovenski dnevnik, ki izhaja tudi ob nedeljah in praznikih.

„Dan“

je najodločnejši neodvisni jutranji list.

„Dan“

je najcenejši napr. dnevnik; posamezni izvod po 6 vinarjev, s pošto mesečno le K 170.

„Dan“

je razširjen v najširših ljudskih slojih, ker ga vsakdo rad čita in je zato jako uspešno oglaševanje v njem.

„Dan“

prinaša interesantne in znamenite zgodovinske romane.

„Dan“

prinaša znamenite sodobne politične karikature.

„Dan“

je odločen zagovornik vseh zatiranih.

Sirite „Dan“ med ljudstvom.

Tržaške Slovence

opozarjamo, da se prodaja v Trstu dnevnik »DAN« v sledečih toba-karnah:

ŽELEZNIK, Sv. Ivan.
TROGAR, ulica Giulia.
BONORA, ulica Stadion.
TREVISAN, ulica Fontana.
STANIČ, ulica Molinpicolo.
SEKOVAR, ulica Kaserna.
BAJC, ulica Gepa.
LAVRENCIČ, trg Kaserna.
MOŽE, ulica Miramar.
HREŠČAK, ulica Belvedere.
ARTOŠ, ulica Belvedere.
KICHEL, Rojan.
GERZINA, Rojan.
VIVODA, Rojan.
BENUSI, Greta.
HRAST, ulica Poste.
BILLAN, ulica Cavana.
RAUNACHER, ulica Campo Marzio.
RAUTINGER, ulica Riva Grumula.
PIPAN, ulica Ponte dela Fabra.
BEVK, trg Goldoni.
SCHERMIN, ulica Bariera.
PELISAN, ulica Bariera.
BEDENJ, ulica Madonina.
BELLO, ulica V. Bernini.
GRAMATICOPULO, trg Bariera.
PAPIČ, ulica Sete Fontane.
MURARO, ulica Sete Fontane.
BRUNA, ulica Rivo.
RONČELJ, ulica S. Marco.
SEGULIN, ulica Industria.
ZIDAR, Rocol.
SCHIMPF, državni kolodvor.
SCHMELZER, juž. kolodvor.
KAVČIČ, Sv. Križ pri Trstu.

Gospod

se sprejme na stanovanje v jako lepi in udobni vili z velikim vrtom. Na razpolago tudi glasovir. Kje, pove »Prva anonimna pisarna«.

FR. P. ZAJEC

Ljubljana, Stari trg št. 9

prilporeča kot prvi slovenski izprašani in oblastveno koncesijonirani optik in strokovnjak svoj optični zavod.

Dalnogled, toplomer, in zrakomere vseh vrst.
Očala, ščipalniki natančno po zdravniškem receptu.
Cenike pošiljam na zahtevo zaštonj in poštne prosto.

Tržne cene v Ljubljani.

Tedensko poročilo od 8. avg. do 16. avg.

Cene v kronah		od	do
1 kg govej. mesa I. vrste	1.80	2.00	
1 II.	1.60	1.80	
1 III.	1.50	1.70	
1 telečjega mesa	1.80	2.00	
1 prašič. mesa (sveže)	2.00	2.20	
1 (prek)	2.20	2.40	
1 koštrunovega mesa	1.40	1.50	
1 masla	2.60	3.00	
1 masla surovega	2.60	2.80	
1 masti prašičje	1.80	2.00	
1 slanin. špeha (sveže)	1.72	1.92	
1 slanin. prekajene	1.90	2.00	
1 sala	1.80	1.92	
1 čajnega masla	3.20	3.60	
1 margariskega masla	2.00		
1 jajce	0.07		
1 liter mleka	0.20		
1 posnetega	0.08		
1 suštan. sladke	0.90		
1 kisle	1.40		
1 kg medu	1.00		
1 piščanec	0.40		
1 golob	2.20		
1 raca	3.60		
1 gos			
1 puran			
100 kg pšenice moke št. 0	35.00		
100 1	34.50		
100 2	33.80		
100 3	33.20		
100 4	32.50		
100 5	31.50		
100 6	30.80		
100 7	27.80		
100 8	16.00		
100 koruzne moke	24.00		
100 ajd. moke I. vrste	48.00		
100 II.	44.00		
100 ržene moke			
1 l fižola	36.00		
1 graha	30.00		
1 leče	30.00		
1 kaše	32.00		
1 rižeta	26.00		
100 kg pšenice	23.00		
100 rži	20.80		
100 ječmena	18.80		
100 ovs	21.00		
100 ajde	25.00	22.00	
100 prosa belega			
100 navadnega			
100 koruze	18.50		
100 krompirja	6.00		
100 činkantina	22.60		
100 sena	6.00	7.00	
100 slame	4.00	4.50	
100 stelje	8.50	4.00	
100 detelje	7.50	8.50	
Cena trdemu lesu za m³	9.50	12.00	
Cena mehkeemu lesu za m³	8.00	9.00	
Prašiči na klavnici	1.12	1.30	

Ne glede na vrednost blaga

dajem panama slavnike, ki so preje stali 12—14 K za 6 K
spalne obleke 13—16 7
bele obleke zadnje nov. 40—50 14
prašne plašče 18—20 10

Dalje velika zaloga pralnih oblek za gospode in otroke po najnižjih cenah.

Angleško skladišče oblek

O. Bernatović, Ljubljana, Mestni trg št. 5.

Pošljite naročnino, ako je še niste!

Mali oglasi.

Beseda 5 vinarjev. Najmanjši znesek 50 vinarjev. Pismenim vprašanjem je priložila znamko 20 vinarjev. — Pri malih oglašitvah ni nič popusta in se plačujejo vnaprej; zunanji inserenti v znakah. Zaključek malih oglasov ob 6. uri zvečer.

Učenko sprejme takoj krojačica Pavla Tavčar v Hrenovi ulici št. 17. 732-4

Dobra gostilna, tudi na deželi, se išče v najem. Ponudbe na »Prvo anonimno pisarno«. 746-6

Kavarna

odprta celo noč.

„LEON“
Gostilna
Florjanska ulica št. 6.

Prva delavnica

v Ljubljani za popravila

vseh vrst čevljev

Hitra in trpežna izvršitev po nizki ceni. Prešernova ul. 9 na dvorišču.

L. MIKUSCH

Ljubljana, Mestni trg 15

prilporeča svojo veliko izber
dežnikov in solnčnikov

Popravila se izvršujejo točno in solidno.

Učiteljska tiskarna

: Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6 :

se prilporeča slavnemu občinstvu za izvršitev vsakovrstnih tiskovin. Vsled najmodernejšje uredbe izvršuje naročila najokusnejše in v najkrajšem času. — V zalogi in razprodaji ima najnovejšje izborne mladinske spise, kakor tudi vse šolske, županijske in druge tiskovine.

Litografija. Cene najnižje! Notni stavek.